

Пархомчук Анастасія Дмитрівна

Еволюція відносин США з Королівством Саудівська Аравія

УДК 327(73:5-15:470:510):[620.9]
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-4.28>

Пархомчук Анастасія Дмитрівна
аспірантка
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Юрія Іллєнка, 36/1, Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-9972-0504

Лідерство Саудівської Аравії у важливому для інтересів України регіоні Близького Сходу і неодноразово продемонстрована можливість впливати як на регіональний, так і на глобальний порядок денний вимагають вивчення, аналізу та оцінки зовнішньої політики КСА та її відносин з США як глобальною державою. В умовах значних регіональних трансформацій, спричинених «Арабською весною», послаблення таких традиційних центрів сили арабського світу як Єгипет, Сирія, Ірак, зовнішня політика КСА зазнала значних змін і стала більш динамічною та активною. Особливої актуальності для України дослідження набуває у контексті посередницьких зусиль КСА задля розв'язання російсько-українського конфлікту.

Дослідження спирається на теоретичні здобутки школи політичного реалізму. Політологічний підхід застосовується для аналізу теоретичних і концептуальних засад дослідження зовнішньої політики США та КСА. Для аналізу політики американських адміністрацій щодо Саудівської Аравії використано компаративний метод, для виявлення особливостей реалізації політики США щодо Саудівської Аравії – політико-системний метод. Міжнародні процеси в Близькосхідному регіоні розглядаються через призму системного підходу та структурно-функціонального розуміння системи безпеки в цьому регіоні.

Метою роботи є визначення динаміки та особливостей американо-саудівських відносин на основі здійснення їх ретроспективного та прогностичного аналізу в контексті регіональної та глобальної міжнародно-політичної ситуації та впливу американських електоральних процесів на трансформацію стратегій близькосхідної політики США.

Визначено етапи еволюції американо-саудівських відносин. Перший (під час холодної війни) – етап односторонньої залежності КСА від США в політичній, економічній, військово-політичній та інших сферах. Другий (від розпаду Радянського Союзу до 2010-х років) – етап залежності КСА від США в галузі забезпечення безпеки та взаємозалежності в економічній сфері. Третій – етап взаємозалежності і стратегічного партнерства. Доведено, що партнерства, заснованого на співпадінні головних цілей, яке протягом десятиліть визначало американсько-саудівські відносини, більше не існує. Відмінність полягає в геополітичному контексті, особливо війні в Україні, яку адміністрація Дж.Байдена визначила як історичну точку перелому, яка визначатиме майбутнє світового порядку.

Ключові слова: Королівство Саудівська Аравія (КСА), США, Близький Схід, регіональна безпека, нафтовий фактор, стратегічне партнерство, БРІКС, Д. Трамп, Дж. Байден.

Вступ. Послаблення внаслідок подій «Арабської весни» таких традиційних центрів сили арабського світу як Єгипет, Сирія та Ірак сприяло посиленню позиції інших регіональних лідерів Близького Сходу, перш за все Королівства Саудівська Аравія (КСА). Внаслідок «Арабської весни» у регіоні Близького Сходу утворився вакуум лідерства, ефективно заповнений Саудівською Аравією, яка залишилась одним з ключових центрів прийняття регіональних рішень, а її зовнішня політика зазнала значних змін і стала ще більш динамічною та активною. Лідерство у важливому для інтересів України регіоні Близького Сходу і неодноразово продемонстрована можливість впливати як на регіональний, так і на глобальний порядок денний вимагають вивчення, аналізу та оцінки як зовнішньої політики КСА, так і її відносин з США. Особливої актуальності для України дослідження набуває у контексті посередницьких зусиль КСА задля розв'язання російсько-українського конфлікту.

Метою роботи є визначення динаміки та особливостей американо-саудівських відносин в контексті регіональної та глобальної міжнародно-політичної ситуації та американських електоральних

процесів. Після «Арабської весни» відбулись зміни в системі пріоритетів США в двосторонніх відносинах з країнами Близького Сходу. З метою визначення причин та характеру цих змін автор здійснює ретроспективний та прогностичний аналіз американо-саудівських відносин в контексті трансформації стратегій близькосхідної політики адміністрацій Дж. Картера (1977–1981 рр.); Р. Рейгана (1981–1989 рр.); Буша-старшого (1989–1993 рр.); Б. Клінтона (1993–2001 рр.); Буша-молодшого (2001–2009 рр.); Б.Обами (2009–2017 рр.), Д. Трампа (2017–2021 рр.) та адміністрації Дж. Байдена.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Предмет нашого дослідження – американо-саудівські відносини – вивчався як в вітчизняній, так і в зарубіжній науковій думці лише побіжно. Ця проблема розглядалась в працях дослідників зовнішньої політики США на Близькому Сході Г. Гауза [3], О. Хассана [5], М. Лінча [7], П. Ваїкара [9] Подеха Е. [8], Афтанділіана Г. [1]. Серед робіт, присвячених сучасному стану регіональних міжнародних відносин варто виділити роботи М. Лінча [6] Ф. Холлідея [4] та П. Кокберна [2], де аналізуються питання, пов'язані з трансформацією

місця регіону в сучасних міжнародних відносинах, політикою регіональних та зовнірешіональних держав, зокрема США. Серед робіт українських авторів треба відзначити колективну монографію «Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України», в якій детально розглядаються проблеми Близького Сходу в контексті відносин України з державами регіону [11]. Однак загалом можемо констатувати відсутність публікацій, які б були повністю присвячені предмету нашого дослідження.

Виділення невирешених раніше частин загальної проблеми. Більшість досліджень наразі націлені на вивчення близькосхідної політики США та її наслідків для розвитку регіону. Натомість малодослідженим питанням залишається трансформація відносин США з країнами регіону та вплив динаміки цих відносин на глобальну та регіональну міжнародно-політичну ситуацію.

Методи дослідження. Дослідження спирається на теоретичні здобутки школи політичного реалізму. Політологічний підхід застосовується для аналізу теоретичних і концептуальних засад дослідження зовнішньої політики США та КСА. Для аналізу політики американських адміністрацій щодо Саудівської Аравії використано компаративний метод, для виявлення особливостей реалізації політики США щодо Саудівської Аравії – політико-системний метод. Міжнародні процеси в Близькосхідному регіоні розглядаються нами через призму системного підходу та структурно-функціонального розуміння системи безпеки в цьому регіоні.

Результати дослідження. США традиційно мали кілька головних союзників на Близькому Сході, включаючи Ізраїль, Єгипет, Йорданію, Саудівську Аравію та Кувейт. Саудівська Аравія стала важливою для Сполучених Штатів після Другої світової війни, яка підкреслила центральну роль, яку відіграватиме нафта в сучасній військовій стратегії та економічному розвитку. Під час холодної війни у Саудівської Аравії не було іншого вибору, як підтримувати геополітичні цілі Сполучених Штатів. Звісно, вона не могла покладатися на безпеку та економічну допомогу з боку СРСР, який підтримував багатьох регіональних суперників Ер-Ріяду та сповідував революційну комуністичну ідеологію, що суперечила консервативній ісламській основі правління Саудівської Аравії. У той час рішення щодо видобутку нафти в Саудівській Аравії залишалися в руках американських нафтових компаній, які розвивали саудівську нафтову промисловість у 1950-х і 1960-х роках. Сполучені Штати і Саудівська Аравія об'єднувала наявність спільних ворогів та взаємодоповнюючих економічних потреб, що зробило їх партнерами за замовчуванням; спільні інтереси замінили спільні цінності. Єдиним винятком був арабо-ізраїльський конфлікт. Їхні розбіжності в цьому питанні призвели

до найбільшої кризи в історії двосторонніх відносин – нафтового ембарго 1973–74 років, коли у відповідь на підтримку США Ізраїлю у війні Судного дня (жовтень 1973 р.) Саудівська Аравія та п'ять інших арабських країн на короткий час скоротили видобуток нафти і припинили її поставки до США. Це призвело до зростання цін на нафту в чотири рази та до глибоких змін у співвідношенні сил на нафтовому ринку. Країни-виробники, такі як Саудівська Аравія, тепер вирішували питання, американські компанії, які керували саудівською нафтовою промисловістю, стали молодшими партнерами та постачальниками послуг для саудівського уряду. Політика Саудівської Аравії завдала прямої шкоди американській економіці і Вашингтон погрожував військовим втручанням, але кризу вдалося швидко врегулювати після того, як американська дипломатія припинила війну та очолила переговори, кульмінацією яких став єгипетсько-ізраїльський Вашингтонський мирний договір 1979 року. Спільні стратегічні цілі Вашингтона та Ер-Ріяду під час холодної війни, зокрема мінімізація радянського впливу на Близькому Сході, допомогли залікувати розрив між двома столицями. У наступні роки, коли нафта ставала все більш актуальною проблемою для політиків США, підтримка хороших відносин із Саудівською Аравією ставала все більш важливою двопартійною метою. Співпраця зростала протягом 1980-х років, коли дві країни спільно допомагали афганцям та іноземним бойовикам, які протистояли радянській окупації Афганістану, і досягла свого піку під час війни в Перській затоці 1990–1991 років, яка збіглася з закінченням холодної війни та продемонструвала важливість двосторонніх відносин для обох сторін.

Другий період американо-саудівських відносин був періодом однополярності США, який тривав від розпаду Радянського Союзу до 2010-х років. У цей період Сполучені Штати були головним пріоритетом для таких країн, як Саудівська Аравія, які прагнули до партнерства з єдиною глобальною державою і головним гарантом регіональної безпеки. На цьому етапі американо-саудівські відносини стикнулися ще з одним випробуванням – напади 11 вересня, які були сплановані Усамою бен Ладеном, нащадком однієї з найбагатших родин Саудівської Аравії, і вчинені 15 саудівцями (із загальної кількості 19 терористів). Оскільки «Аль-Каїда» націлилася на правлячу родину Саудівської Аравії, а також на Сполучені Штати, дві країни знову виявили, що спільний ворог може їх об'єднати. Під час наступної «війни з терором» за часів президентів США Джорджа Буша і Барака Обама підтримувалися тісні стосунки між розвідувальними службами США та Саудівської Аравії. Ер-Ріяд підтримував дії США навіть тоді, коли королівство публічно сумнівалося в їх зваженості, особливо під час вторгнення в Ірак у 2003 році.

Правління президентів Д.Трампа та Дж. Байдена припадає на третій етап розвитку американо-саудівських відносин. Якщо кінець холодної війни та поступовий занепад "Рах Americana" були відносно раптовими та включали низку драматичних подій, кінець однополярного моменту, навпаки, відбувався поступово. Проте до 2020 року розтрата американських активів і довіри до політики США в Іраці та Афганістані, зростання дисфункції та поляризації в американській внутрішній політиці, піднесення Китаю та спроба Росії повернутися на Близький Схід в якості великої держави створили новий міжнародний і регіональний баланс сил. На відміну від двох попередніх періодів, у третьому відсутність спільного ворога не цементувала американо-саудівські відносини.

Відносини з Саудівською Аравією та іншими авторитарними режимами були важливою складовою політики Дональда Трампа на Близькому Сході. Трамп вважав Саудівську Аравію стратегічним партнером США, зокрема у зв'язку з нафтовою промисловістю та боротьбою з тероризмом. Однак, його підхід до цієї країни був досить суперечливим. У певному сенсі Трамп визнавав історичну основу американо-саудівських відносин: саудівська нафта в обмін на американську парасольку безпеки. Перша закордонна поїздка Трампа була до Саудівської Аравії, де його метою було підняти рівень відносин до «стратегічного партнерства».

Відкинувши попередні припущення творців близькосхідної політики США, а насправді, можливо, не знаючи про ці припущення, Трамп думав про Близький Схід таким чином: в основному є чотири гравці (або, принаймні, можна забути всіх інших) – Ізраїль, Єгипет, Саудівська Аравія та Іран. Перших трьох можна об'єднати проти четвертого. А Єгипет і Саудівська Аравія, враховуючи те, чого вони прагнуть щодо Ірану, тиснутимуть на палестинців, щоб вони уклали угоду з Ізраїлем. З-поміж багатьох невдач Трампа йому безсумнівно можна закидати відсутність професійних знань щодо деталей зовнішньої політики та міжнародних відносин. Це давало можливість деяким країнам регіону підняти на новий рівень відносини зі Сполученими Штатами. Це була реальна політика в стилі Г.Кіссінджера. Сам Г. Кіссінджер, давно знайомий із Трампом, а тепер взявши Кушнера, зятя і радника Д. Трампа, під свою опіку, успішно діяв, допомагаючи організувати зустрічі з китайцями та росіянами [10, с. 34].

Трамп вважав, що американо-саудівське співробітництво сприятиме стабільності в регіоні та зменшить вплив Ірану, який визначався ним як головний ворог США на Близькому Сході. На відміну від своїх попередників, зокрема Б. Обама, Трамп не розглядав права людини як моральну відповідальність чи важливу частину просування ліберального міжнародного порядку, відмовив-

шись від ідеї «демократизації регіону» [10, с. 30]. Одним з найбільш скандальних епізодів було вбивство журналіста Джамалія Хашоггі в саудівському консульстві в Стамбулі у жовтні 2018 року, значення якого і ступінь залучення саудівської верхівки Трамп спочатку спробував зменшити. Д. Трамп розглядав Саудівську Аравію та її лідера наслідного принца Саудівської Аравії Мохаммеда ібн Салмана аль Сауда (відомого як MBS) як важливого партнера США.

Для певних режимів, особливо для саудівців, орієнтованих на родину, Кушнер, зять президента, був набагато більш обнадійливим, ніж інший політик. Після перемоги Трампа на виборах MBS звернулася до зятя Трампа Д.Кушнера і запропонувала себе Кушнеру як «свого хлопця в Королівстві Саудівській Аравії». [10, с. 20]. Попередня адміністрація Обама розбудовувала довгі та добре відточені стосунки з суперником MBS, наслідним принцем Мохаммедом бін Найєфом (MBN). Ключові співробітники державного департаменту були стурбовані тим, що зближення Кушнера та MBS зашкодять відносинам з MBN. І, звичайно, так і сталося. Чиновники дердепу обережно висловлювали припущення, що MBS маніпулює Кушнером. MBS запросили відвідати Білий дім у березні 2015 року. MBS очевидно використовував Трампа як частину своєї власної гри влади в королівстві. І Білий дім Трампа, який постійно заперечував, що це так, дозволив йому це зробити. Натомість MBS запропонував низку угод, які мали бути укладені під час запланованого президентського візиту до Саудівської Аравії – першою поїздкою Трампа за кордон. Тому не дивно, що першою країною, яку відвідав Д.Трамп в якості президента, стала Саудівська Аравія. Саудівці планували купити американської зброї на 110 мільярдів доларів, а загалом на 350 мільярдів доларів протягом наступних десяти років. «Сотні мільярдів доларів інвестицій у Сполучені Штати і робочі місця, робочі місця, робочі місця», – заявив президент [10, с. 50].

Заручившись підтримкою США, MBS налагодив зв'язок із іншими саудівськими королівськими особами і затримав Мохаммеда бін Найєфа (MBN), змусивши його відмовитися від титулу кронпринца. Трамп казав друзям, що це вигадали вони з Джаредом: «Ми поставили нашу людину на вершину!» [10, с. 45]

Критики Трампа негативно оцінювали наслідків зміцнення відносин з Саудівською Аравією, зокрема збільшення обсягу продажу озброєнь цій країні, оскільки Саудівська Аравія вела війну в Ємені, яка призвела до гуманітарної катастрофи. Після того, як за наказом Мохаммеда бін Салмана було жорстоко вбито журналіста Джамалія Хашоггі у саудівському консульстві в Стамбулі, Трамп висловив незадоволення, але не зробив суттєвих кроків щодо погіршення відносин з цією країною.

Як зазначали критики політики Д.Трампа, зміцнення відносин з авторитарними режимами могло порушувати демократичні цінності та породжувати етичні питання щодо зовнішньої політики США.

Тим часом і у саудівців з'являються свої претензії. Вони вважали, що останні три президенти США Б. Обама, Д. Трамп, Дж. Байден вважали, що Сполученим Штатам потрібно витратити менше часу та зусиль на Близький Схід. Саудівський режим був занепокоєний тим, що Іран розширив свій вплив в Іраку, Лівані, Сирії та Ємені. Заявленою метою Сполучених Штатів, зосереджених на регіоні Перської затоки протягом останніх 70 років, був захист вільного потоку нафти. Але коли у вересні 2019 року Іран здійснив ракетну та безпілотну атаку на нафтові об'єкти Саудівської Аравії – це був найсерйозніший напад на вільний потік нафти з тих пір, як іракський диктатор Саддам Хусейн підпалив нафтові родовища Кувейту в 1991 році – адміністрація Трампа нічого не зробила, незважаючи на тісні стосунки, які вона підтримувала з Ер-Ріядом. Все це свідчило про те, що Королівство більше не є автоматичним партнером Сполучених Штатів. Стратегічні відносини попередніх часів не повернуться. Але більш обмежена співпраця можлива, навіть якщо внутрішня політика обох сторін продовжуватиме створювати труднощі.

Під час кампанії з висунення в президенти від демократичної партії в 2020 році Байден назвав Саудівську Аравію «ізгоєм». Це була вражаюча жорстка риторика колишнього віце-президента США та сенатора, який десятиліттями мав справу з Саудівською Аравією і завжди був надійним індикатором загальноприйнятої думки щодо зовнішньої політики всередині демократичної партії. Байден відмовився говорити з наслідним принцем і дозволив оприлюднити звіт ЦРУ, який вважав його відповідальним за смерть Хашоггі. Вашингтон обмежив свою підтримку військових зусиль Саудівської Аравії в Ємені та вилучив зенітні ракети Patriot з королівства, навіть коли Саудівська Аравія зіткнулася з ракетними атаками з боку хуситів у Ємені. Адміністрація Байдена прагнула згуртувати міжнародні коаліції проти Росії та Китаю, але Саудівська Аравія не розглядала жодну з цих великих держав як ворогів. Зараз Китай є найбільшим нафтовим клієнтом і торговим партнером КСА. Торгівля між Саудівською Аравією та Китаєм зросла з менш ніж 500 мільйонів доларів у 1990 році до 87 мільярдів доларів у 2021 році [3, с. 5]. Вартість експорту КСА до Китаю, переважно нафти та нафтопродуктів, був більш ніж утричі більший, ніж експорту Саудівської Аравії до США, та майже вдвічі більший до Індії та Японії, другої та третьої за величиною експортних цілей Саудівської Аравії [3, с. 5]. Росія стає необхідним (хоча часом і складним) партнером Саудівської Аравії в управлінні світовим ринком нафти, крім того, висунула тезу щодо «екс-

порту безпеки», тобто запропонувала себе в якості гаранта безпеки Королівства. Країни ОПЕК+ видобувають приблизно 40 мільйонів барелів нафти на день, на Саудівську Аравію та Росію разом припадає більше половини цієї кількості. Рішення ОПЕК+ можуть вплинути на ринок лише в тому випадку, якщо Москва і Ер-Ріяд будуть діяти спільно [3, с. 5]. Хоча Саудівська Аравія завжди віддавала перевагу вищим цінам на нафту, ніж того хотіли б президенти США, королівство час від часу погоджувалося на прохання Вашингтона збільшити пропозицію та отримати більше нафти на ринку, як правило, напередодні виборів у США. Але в жовтні 2022 року благання Вашингтона залишилися непочутими. З точки зору Ер-Ріяда, королівство має використати свій останній шанс заробити до кінця нафтової ери. Це припущення, яке лежить в основі амбітного плану реструктуризації економіки «Візія 2030» наслідного принца – створити більш диверсифіковану економіку Саудівської Аравії під тиском зміни клімату, переходу на альтернативне паливо та інших технологічних змін. Наслідному принцу потрібні всі важелі впливу, які він може отримати, щоб інвестувати в ненафтові сектори саудівської економіки та захистити своє населення від болісних наслідків необхідних реформ, таких як скорочення значних субсидій на комунальні послуги, включно з водопостачанням та електроенергією, а також запровадження 15-відсоткового податку на додану вартість із споживчих покупок. Це пояснює, чому нафтова політика Саудівської Аравії спрямована на підтримку цін на рівні, який може фінансувати амбітні плани наслідного принца і все ще підтримувати стабільний рівень глобального попиту. Ці вимоги не завжди збігаються з виборчим календарем Сполучених Штатів. З меншим збігом між великою стратегією Вашингтона та зовнішньополітичними проблемами Ер-Ріяда, керівництво Саудівської Аравії менш імовірно, ніж у минулому, робитиме президентам США будь-які виборчі послуги, коли мова йде про нафту.

Беремо до уваги, що як майже будь-яке важливе питання в американській політиці, питання відносин США з Саудівською Аравією є інтенсивно поляризованим за партійними лініями, не в меншій мірі тому, що самі саудівці чітко дали зрозуміти, що вони віддають перевагу республіканцям. Американсько-саудівські відносини, як і багато інших питань, опинилися у вирі партійної поляризації в політиці США. Історично президенти США не брали публічної участі, навіть опосередковано, у палацовій політиці. Трамп поставив під сумнів причетність Мохаммеда бін Салмана до вбивства Хашоггі, незважаючи на вагомні докази того, що злочин було здійснено за його наказом.

Російсько-українська війна та подальше зростання цін на нафту змусили адміністрацію Дж. Байдена переглянути свої рішення. Ізоляція саудівців

була можливою під час падіння світового попиту на нафту в умовах пандемії COVID-19. Але коли Сполучені Штати спробували припинити експорт російської нафти, коли світова економіка та попит на нафту почали відновлюватися, Вашингтону знадобилася Саудівська Аравія. Проте поїздка Байдена до Саудівської Аравії виявилася недостатньо результативною. Саудівці були обурені твердженням США, що Байден приїхав не для зустрічі з наслідним принцом, а для участі в багатосторонній зустрічі з державами Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ). Обидві сторони публічно сварилися з приводу того, чи порушував Байден справу Хашоггі під час приватної розмови з наслідним принцем (Байден сказав, що так, а саудівці сказали, що ні). Зустріч, яка мала покращити стосунки, не досягла мети. Саудівська Аравія занадто публічно сприйняла Трампа, починаючи від пишного прийому на початку його президентства і закінчуючи участю в бізнесі його та його родини після його поразки у 2020 році. Керівництво Саудівської Аравії, схоже, дійшло висновку, що воно не може отримати розуміння від демократів і може лише сподіватися, що республіканці повернуться до влади. Коли Саудівська Аравія відхилила прохання адміністрації Байдена відкласти скорочення видобутку в ОПЕК+ до проміжних виборів, це зміцнило відчуття, що Ер-Ріяд не хотів робити демократам жодних послуг. Взаємні звинувачення між Вашингтоном і Ер-Ріядом поставили під сумнів майбутнє двосторонніх відносин. У відповідь на рішення ОПЕК+ адміністрація Байдена оголосила, що воно переоцінить свої відносини з Саудівською Аравією, декілька членів конгресу представили законопроект, який зобов'язує вивести американські війська з королівства. Ер-Ріяд відмовився відступити, заявивши, що рішення ОПЕК+ було одностайним і засноване на «чисто економічних причинах» [3, с. 2].

За останні місяці настрої обох сторін охололи, і здається малоімовірним, що обіцяна адміністрацією Байдена переоцінка зв'язків із Саудівською Аравією призведе до серйозних змін. Відносини США і Саудівської Аравії переживали і гірші кризи. А в листопаді 2022 року адміністрація Байдена надала суверенний імунітет наслідному принцу Саудівської Аравії Мохаммеду бін Салману на основі його посади прем'єр-міністра Саудівської Аравії у цивільній справі в США, порушеній проти нього нареченою Джамалю Хашоггі. Імунітет є одним із ознак того, що відносини між США та Саудівською Аравією не розриваються, хоча сигналізують про початок нового етапу у їх розвитку. Вперше з середини двадцятого століття, коли почалися відносини, Ер-Ріяд не погоджується з великою стратегією Вашингтона. Як підкреслює Г. Гауз, конфлікт ОПЕК+ вказує на три важливі зміни у двосторонніх відносинах, які виходять за межі особистостей і матимуть довготриваліші наслідки,

ніж дії та реакція тих, хто приймає рішення [3, с. 4]. По-перше, глобальний баланс сил змінився. Вплив Вашингтона слабшає в міру того, як міжнародний порядок стає багатополярним, що дозволяє регіональним центрам сили таким як Саудівська Аравія, зменшувати свою залежність лише від однієї великої держави за рахунок розвитку відносин з КНР та РФ. Свідченням цього стало і рішення КСА увійти до БРІКС. По-друге, оскільки зміна клімату відштовхує світ від викопного палива, Саудівська Аравія прагне заробити на своїх нафтових запасах, поки вона ще може, що визначає її підхід до видобутку та ціноутворення. По-третє, як майже будь-яке важливе питання в американській політиці, питання відносин США з Саудівською Аравією стало інтенсивно поляризованим за партійними лініями в Сполучених Штатах, не в меншій мірі тому, що самі саудівці чітко дали зрозуміти, що вони віддають перевагу республіканцям.

Висновки. Дослідження еволюції американо-саудівських відносин дозволяє виокремити наступні етапи: перший – етап односторонньої залежності КСА від США в політичній, економічній та військово-політичній сферах; другий – етап залежності КСА від США в галузі забезпечення безпеки та взаємозалежності в економічній сфері; третій – етап взаємозалежності і стратегічного партнерства. Але партнерства, заснованого на співпадинні головних цілей, яке протягом десятиліть визначало американсько-саудівські відносини, більше не існує. Для вашингтонських еліт, які звикли до майже гарантованої саудівської підтримки Сполучених Штатів, ця нова реальність є шоком, тому деякі політики різко негативно відреагували на рішення ОПЕК+. Ці реакції стосуються не лише цін на нафту, адже раніше між Саудівською Аравією та США теж було багато розбіжностей з цього приводу. Цього разу відмінність полягає в геополітичному контексті, особливо війні в Україні, яку адміністрація Байдена визначила як історичну точку перелому, яка визначатиме майбутнє світового порядку. Але для Саудівської Аравії, як і для багатьох інших країн, включаючи Індію та Іран, це просто регіональна війна.

В той же час перспективи співпраці щодо відносно вузького кола регіональних та економічних питань залишаються хорошими, якщо обидві сторони зрозуміють необхідність визначення більш реалістичного набору взаємних очікувань. Для Саудівської Аравії ані Китай, ані Росія не можуть забезпечити такий рівень співпраці в галузі безпеки, який можуть Сполучені Штати. Тільки Вашингтон може спроектувати значну військову силу у регіоні Перської затоки, як це було продемонстровано під час війни в Перській затоці 1990–1991 років. І Сполучені Штати теж виграють від співпраці. Закупівля зброї в Саудівській Аравії зменшує собівартість виробництва зброї в США

та з'єднує збройні сили двох держав, сприяючи довгостроковому партнерству. З ймовірним провалом ядерних переговорів з Тегераном шанс на конфронтацію між США та Іраном зростає. Співпраця США з Саудівською Аравією за непередбачених обставин підвищує військову ефективність Об'єднаних сил РСАДПЗ у регіоні, тим самим стримуючи Іран.

У новій глобальній конфігурації сил Вашингтону доведеться частіше зустрічатися з Ер-Ріядом. Елементи продовження співпраці між Сполученими Штатами та Саудівською Аравією все ще існують. Але дві країни повинні відкласти свої нереалістичні мрії про зміну внутрішньої політики або щодо можливостей впливу на внутрішню політику іншої країни. Обидві сторони повинні навчитися мати справу з іншою стороною, незважаючи на те, що вона не така, якою вони хотіли б її бачити. Саудівці повинні відкинути марну віру в те, що одна з політичних партій Сполучених Штатів проти них, а інша – за них. Зусилля вплинути на політику США на користь однієї партії в довгостроковій перспективі неминуче зазнають невдачі, оскільки в двопартійній системі в кінцевому підсумку завжди рано чи пізно приходять до влади інша партія. Ер-Ріяду потрібно докласти серйозних зусиль, щоб переконати демократичний істеблішмент Вашингтона, що він прагне добрих відносин зі Сполученими Штатами, а не лише з республіканцями. Для початку це означає протистояти закликам Трампа допомогти у його поверненні в 2024 році, або через непряму фінансову підтримку, або через політичні кроки, спрямовані на послаблення адміністрації Байдена. З боку США демократи повинні прийняти той факт, що наслідний принц, швидше за все, стане наступним королем Саудівської Аравії і правитиме тривалий час.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Aftandilian G. Trump's mixed messages on the Middle East. *Al Jazeera*. 2019.
2. Cockburn P. *The age of Jihad. Islamic State and the Great War for the Middle East*. VERSO. London-New York. 2017. 473 p.
3. Gause F. *The Kingdom and the Power. How to Salvage the U.S.-Saudi Relationship*. *Foreign Affairs*. 2022.
4. Halliday F. *Revolution and foreign policy*. Cambridge : Cambridge University Press. 1990.
5. Hassan O. *Trump, Islamophobia and US–Middle East relations*. *Critical Studies on Security*. 2017. Vol. 5, N 2. P. 187–191.
6. Lynch M. *Belligerent Minimalism: The Trump Administration and the Middle East*. *The Washington*

Quarterly. 2016. Vol. 39, N 4. P. 127–144.

7. Lynch M. *The new Arab wars. Uprisings and anarchy in the Middle East*. *Public Affairs*. New York. 2016. 284 p.
8. Podeh E. *Trump's Middle East legacy: the good, the bad and ugly – opinion*. *The Jerusalem Post*. 2020. URL: <https://www.jpost.com/opinion/trumps-middle-east-legacy-the-good-the-bad-and-the-ugly-opinion-650738> (дата звернення 22.05.2022).
9. Waikar P. *Reading Islamophobia in Hegemonic Neoliberalism Through a Discourse Analysis of Donald Trump's Narratives*. *Journal of Muslim Minority Affairs*. 2018. Vol. 38, N 2. P. 153–178.
10. Wolff M. *Fire and fury: Inside the Trump White House*. Macmillan USA; 1st edition. USA. 2018. 338 p.
11. Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України: Монографія. Рада нац. безпеки і оборони України, Нац. ін-т пробл. міжнар. Безпеки; Відп. редактор Б.О.Парахонський. К. ; ПЦ «Фоліант», 2008. 591 с.

REFERENCES:

1. Aftandilian G. (2019). *Trump's mixed messages on the Middle East*. *Al Jazeera*. [in English].
2. Cockburn P. (2017). *The age of Jihad. Islamic State and the Great War for the Middle East*. VERSO. London-New York. 473 p. [in English].
3. Gause F. (2022). *The Kingdom and the Power. How to Salvage the U.S.-Saudi Relationship*. *Foreign Affairs*. [in English].
4. Halliday F. (1990). *Revolution and foreign policy*. Cambridge: Cambridge University Press. [in English].
5. Hassan O. (2017). *Trump, Islamophobia and US–Middle East relations*. *Critical Studies on Security*. Vol. 5, N 2. P. 187–191. [in English].
6. Lynch M. (2016). *Belligerent Minimalism: The Trump Administration and the Middle East*. *The Washington Quarterly*. Vol. 39, N 4. P. 127–144. [in English].
7. Lynch M. (2016). *The new Arab wars. Uprisings and anarchy in the Middle East*. *Public Affairs*. New York. 284 p. [in English].
8. Podeh E. (2020). *Trump's Middle East legacy: the good, the bad and ugly – opinion*. *The Jerusalem Post*. URL: <https://www.jpost.com/opinion/trumps-middle-east-legacy-the-good-the-bad-and-the-ugly-opinion-650738> (дата звернення 22.05.2022). [in English].
9. Waikar P. (2018). *Reading Islamophobia in Hegemonic Neoliberalism Through a Discourse Analysis of Donald Trump's Narratives*. *Journal of Muslim Minority Affairs*. Vol. 38, N 2. P. 153–178. [in English].
10. Wolff M. (2018). *Fire and fury: Inside the Trump White House*. Macmillan USA; 1st edition. USA. 338 p. [in English].
11. Blyzkyi Skhid: mizhнародna bezpeka, regionalni vidnosyny ta perspektyvy dlia Ukrainy: monohrafiia. (2008).[The Middle East: international security, regional relations and prospects for Ukraine]. Kyiv: Foliant. 591 s. [in Ukrainian].

The evolution of US relations with the Kingdom of Saudi Arabia

Parkhomchuk Anastasiia Dmytrivna

Postgraduate Student
Educational and Scientific Institute
of International Relations
of Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Yuriia Illienka str., 36/1, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9972-0504

Resume: Saudi Arabia's leadership in the Middle East region, which is important for Ukraine's interests, and the repeatedly demonstrated ability to influence both the regional and global agenda require the study, analysis and assessment of the KSA's foreign policy and its relations with the United States as a global power. In the conditions of significant regional transformations caused by the "Arab Spring", the weakening of such traditional power centers of the Arab world as Egypt, Syria, Iraq, the foreign policy of the KSA underwent significant changes and became more dynamic and active. The study is particularly relevant for Ukraine in the context of the KSA's mediation efforts to resolve the Russian-Ukrainian conflict.

The study is based on the theoretical achievements of the school of political realism. The political science approach is used to analyze the theoretical and conceptual foundations of the study of the foreign policy of the United States and the Central African Republic. The comparative method was used to analyze the policy of the American administrations in relation to Saudi Arabia, and the political-systemic method was used to identify the specifics of the implementation of the US policy in relation to Saudi Arabia. International processes in the Middle East region are considered through the prism of a systemic approach and a structural and functional understanding of the security system in this region.

The purpose of the work is to determine the dynamics and characteristics of American-Saudi relations based on their retrospective and predictive analysis in the context of the regional and global international political situation and the influence of American electoral processes on the transformation of US Middle Eastern policy strategies.

The stages of the evolution of American-Saudi relations are defined. The first (during the Cold War) is the stage of unilateral dependence of the KSA on the USA in political, economic, military-political and other spheres. The second (from the collapse of the Soviet Union to the 2010s) is the stage of the KSA's dependence on the United States in the field of security and interdependence in the economic sphere. The third is the stage of interdependence and strategic partnership. It has been proven that the partnership based on the coincidence of the main goals, which defined the US-Saudi relationship for decades, no longer exists. The difference lies in the geopolitical context, especially the war in Ukraine, which the Biden administration has identified as a historical turning point that will determine the future of the world order.

Key words: Kingdom of Saudi Arabia (KSA), USA, Middle East, regional security, oil factor, strategic partnership, BRICS, D. Trump, J. Biden.